

УДК 332.012

Н.М. Глибовець,

аспірант

ORCID: 0000-0002-0361-322X

Київський національний університет будівництва і архітектури

УПРАВЛІННЯ ЕНЕРГОЗБЕРЕЖЕННЯМ БУДІВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ НА ЗАСАДАХ «ЗЕЛЕНОЇ ЕКОНОМІКИ»

У статті розкривається сутність «зеленої» економіки. Виділено відомі на сьогодні характерні риси і принципи «зеленої» економіки, її мультиплікативний і антикризовий потенціал. Запропоновано розуміння сутності і опис цілей «зелених» технологій, що притискає роботу не з наслідками, а з причинами екологічних проблем.

Визначено, що серед особливо важливих видів діяльності щодо збільшення сумарних вигод для економіки, екології та працевлаштування можна назвати підвищення енергоефективності будівель та окремих конструкцій, будівельних виробів та матеріалів, впровадження відновлювальних джерел енергії, стабільний енергоефективний транспорт, сільське господарство і раціональне використання водних ресурсів. Ці сектори економіки можуть принести швидкі результати вже у середньостроковій перспективі. Проаналізовано перелік ринкових інструментів для забезпечення переходу будівництва на засади «зеленої економіки», а саме: державні та приватні інвестиції у "зелене виробництво", обмін екотехнологіями, здійснення політики державних закупівель, яка стимулює виробництво екологічної продукції, систематичну цільову державну підтримку досліджень і розробок, пов'язаних зі створенням екологічно чистих технологій, податково-бюджетні реформи, запровадження субсидій на екологічне виробництво та скасування дотацій на ресурсності виробництва, усунення торгових бар'єрів для екологічних товарів і послуг.

Розглянуто інструменти «озеленення» економіки - субсидії, пільгові податкові ставки, гранти, адекватний контроль над «зеленими» будівельними підприємствами, зменшити податку на прибуток; надавати переваги «зеленій продукції» при проведенні державних закупівель; полегшити процедури відкриття «зеленого виробництва» та спростити процедури введення в експлуатацію підприємств, які використовують «зелене виробництво». Визначено, що ефективно діюча система екологічного оподаткування, наявність ринкових фінансових механізмів в сфері фінансування природоохоронної діяльності є основними складовими «зеленої економіки».

Ключові слова: *«Зелена» економіка, поновлювані джерела енергії, сталий розвиток, енергоефективність.*

Постановка проблеми у загальному вигляді. Енергозберігаючі технології є найбільш ефективним способом боротьби з наслідками зміни клімату. Енергоефективність також дозволяє поєднувати переваги від впровадження інтелектуальних рішень для захисту навколишнього середовища із економічною вигодою. Енергозбереження починається з ефективного виробництва енергії. При цьому ключову роль грають енергозберігаючі технології та рішення із використанням поновлюваних джерел енергії, таких як вітер, сонце і вода.

Проблемам взаємодії економіки і екології традиційно приділяється недостатньо уваги. Разом з тим складно заперечити те, що забезпечення економічного зростання пов'язане із зростанням забруднення і деградацією навколишнього середовища. Це виражається у вичерпанні природних ресурсів, порушенні балансу біосфери і зміні клімату, що обмежує можливості подальшого розвитку.

За прогнозами Організації економічного співробітництва і розвитку (ОЕСР), при сучасному способі виробництва і рівні споживання до 2050 р. у порівнянні з 2000-м світ позбудеться від 61 до 72% флори і фауни, а збереження природних територій буде необоротно порушено на 7,5 млн кв. км [1].

Країни світу сьогодні використовують близько 14% енергії, що відновлюється, в аспекті досліджуваної проблеми лідирують Швеція із 18%, Фінляндія із 26%. В Україні поновлювані джерела енергії становлять тільки 0,7%, що виглядає вкрай низьким показником.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Пошуки нових шляхів підвищення енергоефективності діяльності будівельних підприємств та енергозбереження розглядаються в наукових дослідженнях вчених: Б.В. Буркинський [2], Т.П. Галушкіна, В.С. Реутов [2,8], В.Г. Варнавський [3], А. Дейнека [4], Л. Мусіна [6], Л.М. Качаровська [8] та інших. Праці науковців є важливим внеском у розв'язання наукової проблеми енергозбереження та підвищення ефективності діяльності будівельних підприємств. На жаль, більшість праць має суто теоретичний характер і лише близько 30 % - прикладний характер. Більшість ідей, запропонованих авторами, так і не були втілені в життя з різних причин: через брак коштів, необґрунтовану державну політику, масу неплатежів. У той же час нормативно-правові акти, а саме: закони України «Про енергетику», «Про енергопостачання», «Про енергозбереження», постанови Верховної ради України прикладного характеру не вносять позитивних змін у підвищення ефективності діяльності будівельних підприємств.

Метою статті є дослідження існуючих тенденцій та методичних підходів до посилення енергозбереження, у діяльності будівельних підприємств і розробка практичних рекомендацій щодо вдосконалення управління енергозбереженням будівельних підприємств на засадах «зеленої економіки».

Основні результати досліджень. У ХХІ столітті перехід до суспільного використання обмежених природних ресурсів планети та зменшення залежності економіки від традиційних джерел енергії, що негативно впливають на зміну клімату і спричиняють енергетичну уразливість багатьох країн, є фундаментальними чинниками виживання економічної та соціальної систем.

Деградація і забруднення ґрунтів, відведення земель сільськогосподарського призначення під житлову, виробничу і транспортну забудову посилюють і без того гостру проблему забезпечення продовольством все більшої за чисельністю кількості земель, яка є критичною для багатьох регіонів планети, де населення знаходиться на межі між виживанням й вимиранням.

"Зелена економіка" - це економіка, результатом якої є покращення добробуту людей та соціальної справедливості з одночасним значним зниженням екологічних ризиків та екологічного дефіциту. Економіка, яка встала на шлях до збалансованого розвитку та подолання бідності, повинна:

- захистити та поліпшити базу природних ресурсів;
- підвищити ресурсоефективність;
- сприяти впровадженню моделей збалансованого споживання та виробництва;
- сприяти рухові світу в напрямі до низьковуглецевого розвитку та утилізації відходів [4].

У більшості документів, прийнятих з цього питання на міжнародному рівні для забезпечення виживання та суспільного розвитку людства на етапі переходу до "зеленої економіки", йдеться про необхідність поступової трансформації традиційної економіки до більш енергоефективної та енергозбережливий [5, с. 47].

Двигуном процесу глобалізації і перехід світової економіки, насаперед промислово розвинених країн, до нового технологічного укладу, що, поряд з

якісним оновленням технологічної бази, підвищенням ефективності виробництва та конкурентоспроможності країн, покликаний забезпечити поліпшення якості життя і середовища проживання. За кордоном реалізує цей перехід економічна політика «зеленого» зростання, офіційно прийнята Організацією економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) у 2009 р. в якості стратегічного напрямку розвитку всіх її членів на довгострокову (до 2030 р.) і більш віддалену (до 2050 р.) перспективу.

Серед особливо важливих видів діяльності щодо збільшення сумарних вигод для економіки, екології та працевлаштування можна назвати підвищення енергоефективності будівель та окремих конструкцій, будівельних виробів та матеріалів, впровадження відновлювальних джерел енергії, стабільний енергоефективний транспорт, сільське господарство і раціональне використання водних ресурсів. Ці сектори економіки можуть принести швидкі результати вже у середньостроковій перспективі (3-5 років).

Модель "зеленої економіки" передбачає гармонійне поєднання економічних потреб суспільства з потребою постійного відновлення і збереження довкілля. За висновками Всесвітнього фонду охорони природи вже зараз вимоги людини щодо ресурсів перевищують можливості Землі на 50 %.

Для досягнення базових умов впровадження Концепції "зеленої економіки" необхідно зробити наступні кроки: розробити та впровадити "Програму структурної трансформації економіки України до 2030 року", яка б передбачала скорочення сировинних та енергоємних галузей у промисловій економіці України, поетапне зменшення експорту продукції видобувних та енергоємних галузей виробництва, впровадження ресурсощадних та безвідходних технологій на будівельних підприємствах; провести експертизу чинного законодавства щодо його відповідності принципам збалансованого розвитку з метою створення необхідного правового поля і стимулюючих фінансово-економічних механізмів; створити національну інфраструктуру екологічного аудиту та сертифікації чистого виробництва; створити сучасну нормативно-правову базу для реалізації інноваційної еколого-економічної політики; удосконалити матеріально-структурну базу будівельного комплексу з урахуванням екологічних чинників, міжнародних вимог і стандартів, встановити ефективний екологічний контроль за техногенним навантаженням та раціональним використанням природних ресурсів, забезпечити законодавче підґрунтя щодо переходу до інтегрованої видачі дозволів про недопущення забруднення відповідно до законодавства Європейського союзу; створити національну систему оцінки антропогенних викидів і абсорбції парникових газів.

"Зелена економіка" є центральною темою обговорення багатьох важливих міжнародних форумів високого рівня, які заплановано провести у найближчому майбутньому. При цьому декларується необхідність додаткових досліджень та дискусій, щоб визначити, яким чином "зелена економіка" буде сприяти прискоренню процесу переходу до сталого розвитку. Виникає необхідність у проведенні подальших досліджень на національному рівні та забезпеченні розробки глобальних моделей і сценаріїв з метою оцінки національних стратегій "зеленої економіки" і "зеленого" зростання у транснаціональному контексті, включаючи, взаємодію в рамках міжнародної торгівлі, інвестицій і передачі технологій.

На нинішньому етапі суспільного розвитку людство починає усвідомлювати, що зростаючі економічні, соціальні та екологічні проблеми є наслідком неправильної поведінки людей.

Загострення вказаних проблем змушує переосмислити головні етичні засади життєдіяльності людини і суспільства. Для визначення пріоритетних напрямів спільних дій важливо прийняти на рівні світової спільноти документ, у якому б знайшли відображення загально визнані правила поведінки по відношенню до природи.

Основні вимоги до "зеленої економіки" наступні:

- здатність функціонувати виключно за рахунок відновлюваних джерел енергії;
- спроможність до існування на надлишках необхідних ресурсів, зокрема води та повітря, після забезпечення базових потреб людини. Такий підхід продукує принципово нову справедливу цінову політику на ці ресурси, яка, втім, виявляється безжальною для споживачів.

Для впровадження "зеленої економіки" потрібно:

- розрахувати необхідні ресурси і можливі витрати;
- розробити науково-обгрунтовані заходи, які визначають перспективи змін у визначених рамках сучасної екстенсивної парадигми економіки без істотних втрат для країн, що розвиваються;

- проаналізувати ефективність експортно-зорієнтованої економіки;
- визначити перспективи заміни природних процесів новітніми технологіями там, де це ще не відбувалося та універсальності принципу приватизації.

Курс "зеленої економіки" незважаючи на свою унікальність та загальну мету може мати специфічні риси відповідно до природних, людських та економічних ресурсів різних країн. Розвинуті країни можуть спрямовувати свої зусилля на урбаністичну політику, землекористування, підвищення енергоефективності будівництва та транспорту.

Основні ринкові механізми та економічні інструменти для переходу на засади "зеленої економіки", передбачають:

- 1) державні та приватні інвестиції у "зелене виробництво";
- 2) обмін екотехнологіями між країнами;
- 3) здійснення політики державних закупівель, яка стимулює виробництво екологічної продукції;
- 4) систематичну цільову державну підтримку досліджень і розробок, пов'язаних зі створенням екологічно чистих технологій;
- 5) податково-бюджетні реформи, насамперед спрямовані на розробку та впровадження відповідних екологічних податків за принципом "забруднювач платить";
- 6) запровадження субсидій на екологічне виробництво та відповідне скасування дотацій на ресурсномісткі виробництва;
- 7) усунення торгових бар'єрів для екологічних товарів і послуг.

Ефективно діюча система екологічного оподаткування, наявність ринкових фінансових механізмів в сфері фінансування природоохоронної діяльності є основними складовими "зеленої економіки".

Мета "зеленої економіки" – ріст українського ВВП та збільшення доходів громадян за рахунок посилення екологічної складової при одночасному зменшенні собівартості виробництва будівельної продукції.

Аналіз дослідження необхідності формування концепції відтворення зеленої економіки в умовах присутності різних форм власності на «зелені технології» дає підстави для висновку, що відтворення зеленої економіки є інвестицією у здоров'я суспільства та майбутнього покоління. Держава повинна на законодавчому рівні забезпечити умови розширеного відтворення будівельних підприємств, а саме: зменшити податку на прибуток; надавати переваги «зеленій продукції» при проведенні державних закупівель; полегшити процедури відкриття «зеленого виробництва» та спростити процедури введення в експлуатацію підприємств, які використовують «зелене виробництво». Крім того, слід при допомозі ЗМІ створити позитивний образ «зеленого виробництва» та сформувані громадську думку населення про пріоритет екологічно чистого виробництва незалежно від форм власності. У такий спосіб вдасться безперешкодно обіграти споживачів, прикриваючи чергові хвилі зростання цін

«благородною метою» - озеленення економіки, посилення енергоефективності країни, збереження довкілля.

Список літератури:

1. Bousquet, F.& Fayard, A. "Road infrastructure concession practice in Europe. № 2675, Policy Research Working Paper Series from The World Bank". [Електронний ресурс]. – Режим доступу:<http://econpapers.repec.org/paper/wbkwbrwps/2675.htm>
2. Буркинський Б.В., Галушкіна Т.П., Реутов В.С. "Зелена" економіка крізь призму трансформаційних зрушень в Україні: Монографія. – Одеса: ІПРЕД НАН України; Саки: ПП "Підприємство Фенікс", 2011. - 348 с.
3. Варнавский В.Г. Партнерство государства и частного сектора: формы, проекты, риски / Институт мировой экономики и международных отношений. — М.: Наука, 2005. — 315с.
4. Дейнека А. «Зелена економіка» – перспективний шлях розвитку гірських районів // [Електрон. ресурс]. – URL: <http://zik.ua/ua/analytics/2011/12/20/325061>
5. Доповідь України до Конференції ООН зі сталого (збалансованого) розвитку Ріо+20 / За ред. Л.Г. Руденка – Київ: Ін-т географії НАН України, 2012. – 69 с.
6. Мусіна Л.А. Регіональні інноваційні стратегії в системі управління сталим розвитком // Матер. круглого столу "Регіональна інноваційна стратегія та сталий економічний розвиток".- Держінформнауки України, НТУ "КПІ", 2012 – С. 70-75.
7. Проблеми формування стратегії розвитку туристичних регіонів: монографія / Відп. ред. – Львів: ІРД НАН України, 2006.– 288 с.
8. Стратегічні вектори регіональних трансформаційних зрушень: монографія / Т.П. Галушкіна, В.С. Реутов, Л.М. Качаровська, Сімферополь, 2009. – 320 с.
9. Енергоефективність в муніципальному секторі. /А.Максимов, І.Вахович та ін.// Асоціація міст України – К., 2015. – 184 с.

References:

1. Bousquet, F. & Fayard, A. "Road infrastructure concession practice in Europe. No 2675, Policy Research Working Paper Series from The World Bank". [Elektronnij resurs]. – Rezhim dostupu:<http://econpapers.repec.org/paper/wbkwbrwps/2675.htm>
2. Burkinskij, B.V. Galushkina, T.P. & Reutov, V.Ye. (2011) Zelena" ekonomika kriz prizmu transformacijnih zrushen v Ukraini: Monografiya. – Odesa: IPREED NAN Ukraini; Saki: PP "Pidpriyemstvo Feniks".
3. Varnavskij, V. G. (2005) Partnerstvo gosudarstva i chastnogo sektora: formy, proekty, riski / Institut mirovoj ekonomiki i mezhdunarodnyh otnoshenij: Nauka.
4. Dejneka, A. (2011) «Zelena ekonomika» – perspektivnij shlyah rozvitku girskih rajoniv URL – Rezhim dostupu: <http://zik.ua/ua/analytics/2011/12/20/325061>
5. Dopovid Ukrainini do Konferenciyi OON zi stalogo (zbalansovanogo) rozvitku Rio+20 (proekt) / Za red. L.G. Rudenka (2012) Kiyiv: Institut geografiyi NAN Ukrainini.
6. Musina, L.A. (2012) Regionalni innovacijni strategiyi v sistemi upravlinnya stalim rozvitkom // Materiali kruglogo stolu "Regionalna innovacijna strategiya ta stalij ekonomichnij rozvitok".- Derzhinformnauki Ukrainini, NTU "KPI". – 70-75.
7. Problemi formuvannya strategiyi rozvitku turistichnih regioniv: monografiya / Vidp. red.– Lviv =: IRD NAN Ukrainini, 2006.
8. Galushkina, V.Ye. Reutov, L.M. & Kacharovska T.P. (2009) Strategichni vektori regionalnih transformacijnih zrushen: monografiya. Simferopol: Pidpriyemstvo Fyeniks.
9. Enerhoefektyvnist v munitsypalnomu sektori. /A.Maksymov, I.Vakhovych ta in.// Asotsiatsiia mist Ukrainy – K., 2015.

Н.М. Глибовець

Управления энергосбережением строительных предприятий на принципах «Зеленая экономика»

В статье раскрывается сущность «зеленой» экономики. Выделены известные на сегодня характерные черты и принципы «зеленой» экономики, ее мультипликативный и антикризисный потенциал. Предложено понимание сущности и целей «зеленых» технологий, которое предполагает работу не с последствиями, а с причинами экологических проблем. Рассмотрены инструменты «озеленения» экономики - субсидии, льготные налоговые ставки, гранты, адекватный контроль над «зелеными» строительными предприятиями.

Ключевые слова: «Зеленая» экономика, возобновляемые источники энергии, устойчивое развитие, энергоэффективность.

N.M. Hlibovets

Energy management of construction companies on the principles of "Green Economy"

The article reveals the essence of the "green" economy. The well-known features and principles of the green economy, its multiplicative and anti-crisis potential, are highlighted. An understanding of the essence and a description of the goals of "green" technologies is offered, which involves dealing not with the consequences but with the causes of environmental problems.

It was identified that among the most important activities for increasing the total benefits for the economy, ecology and employment are the improvement of energy efficiency of buildings and individual structures, construction products and materials, the introduction of renewable energy sources, stable energy efficient transport, agriculture and rational use of water resources. These sectors of the economy can deliver rapid results already in the medium term. The list of market instruments for ensuring the transition of construction to the principles of "green economy" is analyzed, namely: public and private investments in green production, exchange of eco-technologies, implementation of public procurement policy that stimulates the production of green products, systematic targeted state support for research and development related to the creation of clean technologies, fiscal reforms, introduction of subsidies for environmental protection production and cancellation of subsidies for resource-intensive production, removal of trade barriers for environmental goods and services.

The instruments of greening the economy are considered - subsidies, preferential tax rates, grants, adequate control over "green" construction enterprises, reduction of income tax; to give preference to "green products" when conducting public procurement; to facilitate the opening of green production and to simplify the commissioning of enterprises using green production. It is determined that an effective system of environmental taxation, the availability of market financial mechanisms in the field of financing environmental activities are the main components of the "green economy".

Keywords: green economy, renewable energy, sustainable development, energy efficiency.

Посилання на статтю

АРА: Hlybovets, N.M. (2019) Upravlinnia enerhozberezhenniam budivelnnykh pidpryemstv na zasadakh «Zelenoi ekonomiky». *Shliakhy pidvyshchennia efektyvnosti budivnytstva v umovakh formuvannia rynkovykh vidnosyn*, 42, 100 –105.

ДСТУ: Глибовець Н.М. Управління енергозбереженням будівельних підприємств на засадах «Зеленої економіки» [Текст] / Н.М. Глибовець// Шляхи підвищення ефективності будівництва в умовах формування ринкових відносин. – 2019. – № 42. – С. 100 –105.